

Корупционни индекси на *Коалиция 2000*

Септември 1999

СЪДЪРЖАНИЕ

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО	3
КОРУПЦИОННИ ИНДЕКСИ	4
ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНА БЪЛГАРИЯ	5
НАГЛАСИ СПРЯМО КОРУПЦИЯТА	6
КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ	8
ОЦЕНКИ ЗА РАЗМЕРИТЕ НА КОРУПЦИЯТА	11
ОЧАКВАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА КОРУПЦИЯТА	15

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Изводка

Национално представително изследване на населението, обхващащо 1110 респонденти на възраст над 18 г.

Метод на изследването

Методът на изследване е персонално стандартизирано интервю.

Полева работа

Полевата работа беше извършена от 11.09 до 25.09 1999 год.

КОРУПЦИОННИ ИНДЕКСИ

- Корупционните индекси са основен продукт на *Системата за мониторинг на корупцията (СМК)* на *Коалиция 2000*. Техните стойности се актуализират на всеки 3 месеца на основата на данни от емпирични изследвания.
- Корупционните индекси приемат стойности от 0 до 10.
- Колкото стойността на индексите е по-близка до 10, толкова по-негативни са оценките за състоянието на корупцията в страната.
- Индексите, чиято числова стойност клони към 0, показват максимална близост до идеала за “общество без корупция”.
- Корупционните индекси са групирани в няколко категории:
 - нагласи спрямо корупцията;
 - корупционни действия;
 - оценки за размерите на корупцията;
 - корупционни очаквания.

ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД
КОИТО Е ИЗПРАВЕНА
БЪЛГАРИЯ

Корупцията е сред трите най-важни проблема, пред които е изправена България днес. В сравнение с предишните периоди се регистрира повишаване на относителната ѝ значимост. През месец септември корупцията излиза на трето място.

ТАБЛИЦА 1. ОСНОВНИТЕ ПРОБЛЕМИ, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНА БЪЛГАРИЯ

	Февруари 99	Април 99	Септември 99
1. Безработица	58,4	64,1	64,6
2. Ниски доходи	51,3	49,1	50,2
3. Корупция	38,5	34,2	38,5
4. Бедност	31,6	32,9	37,1
5. Престъпност	45,4	39,1	32,4
6. Високи цени	22,9	20,5	21,9
7. Здравеопазване	11,5	9,2	16,0
8. Политическа нестабилност	17,7	20,2	15,4
9. Замърсяване на околната среда	3,6	5,2	5,0
10. Етнически проблеми	2,1	2,4	4,0
11. Образование	2,7	2,9	3,8

Интервюираните са посочвали до три отговора, поради което сборът от процентите надхвърля 100.

База: N= 1110

НАГЛАСИ СПРЯМО КОРУПЦИЯТА

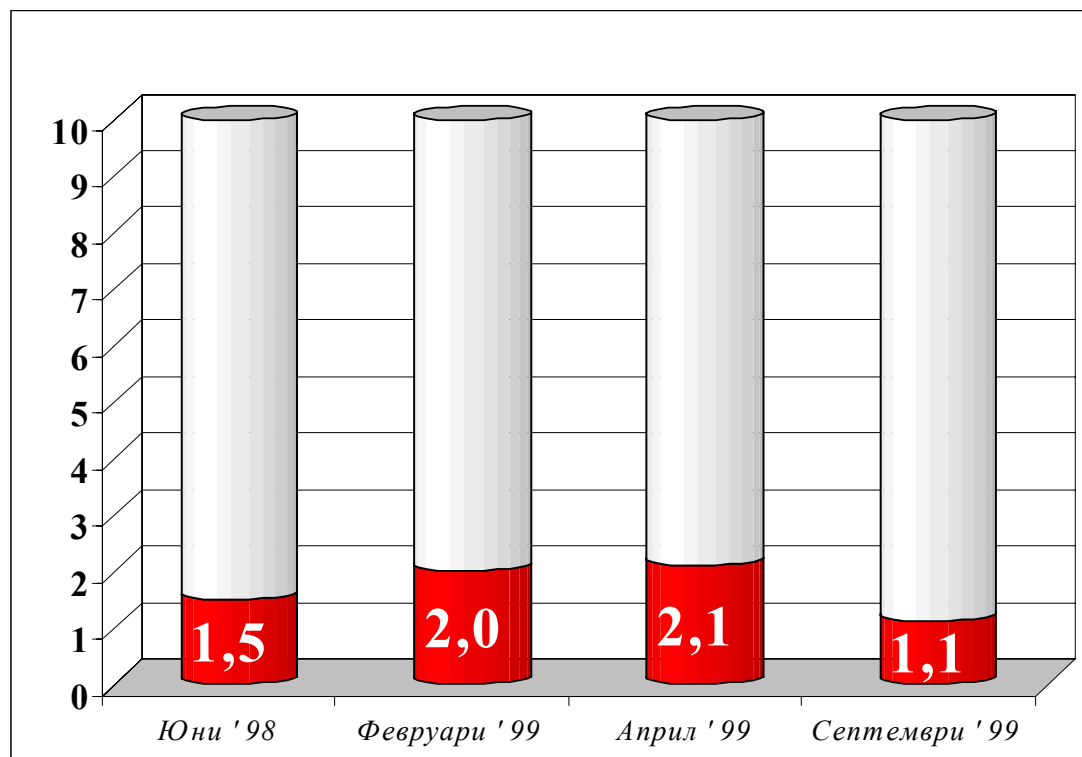
Принципна допустимост

Този индекс отразява равнището на ценностната приемливост на различни корупционни практики.

Стойността на индекса през септември 1999 г. е **1,1** и показва, че корупцията трайно все по-силно се възприема като морално недопустима обществена практика. За това говори значителното движение на индекса надолу – с цял пункт, което като цяло е и най-голяма регистрирана промяна от началото на мониторинга.

В сравнение с месец април 1999 г. е налице, силно изразена тенденция към намаляване на толерантността спрямо типичните корупционни практики - получаване на пари, подаръци или услуги от служители в обществения сектор.

ГРАФИКА 1. ПРИНЦИПНА ДОПУСТИМОСТ

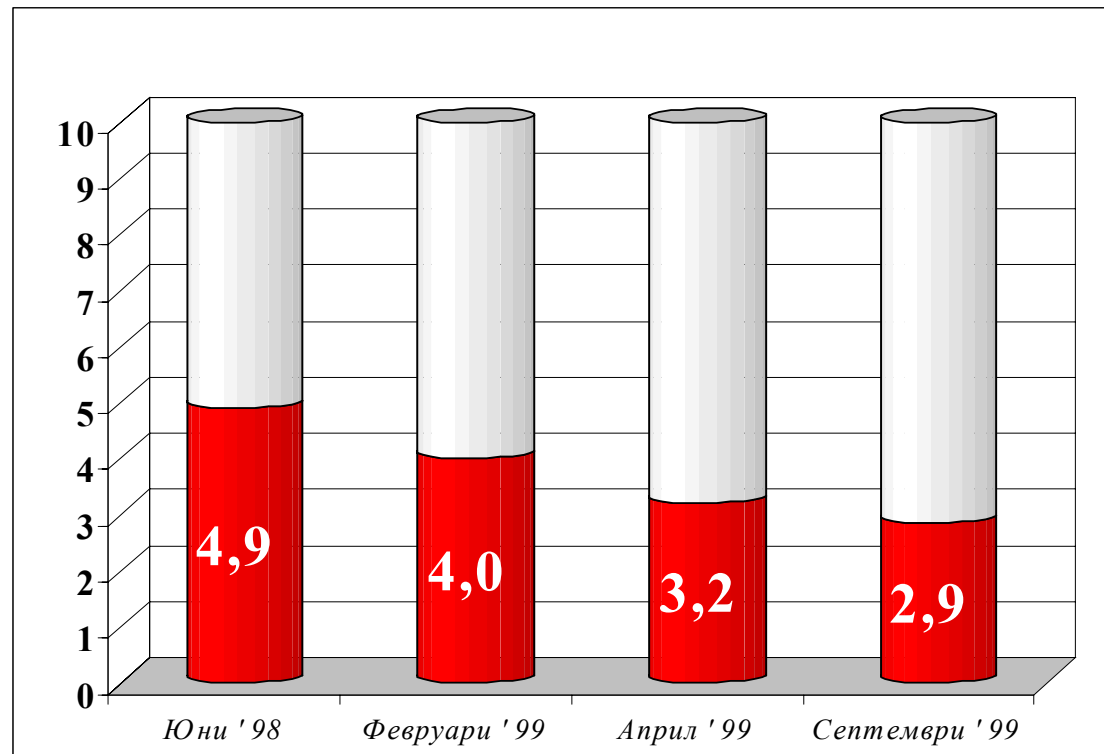
База: N = 1110

Податливост на корупция

Измерва склонността да се правят компромиси с принципите и ценностите под натиска на обстоятелствата.

Индексът на податливостта на корупция през септември 1999 г. е **2,9**. Тенденцията от предишните периоди на намаляване на индекса се запазва. Това говори за тенденция на нетърпимост към корупционните практики, и желание за лична неангажираност към тях независимо от натиска на обстоятелствата. Въпреки това обаче, като цяло стойността на индекса е все още висока.

ГРАФИКА 2. ПОДАТЛИВОСТ НА КОРУПЦИЯ

База: N = 1110

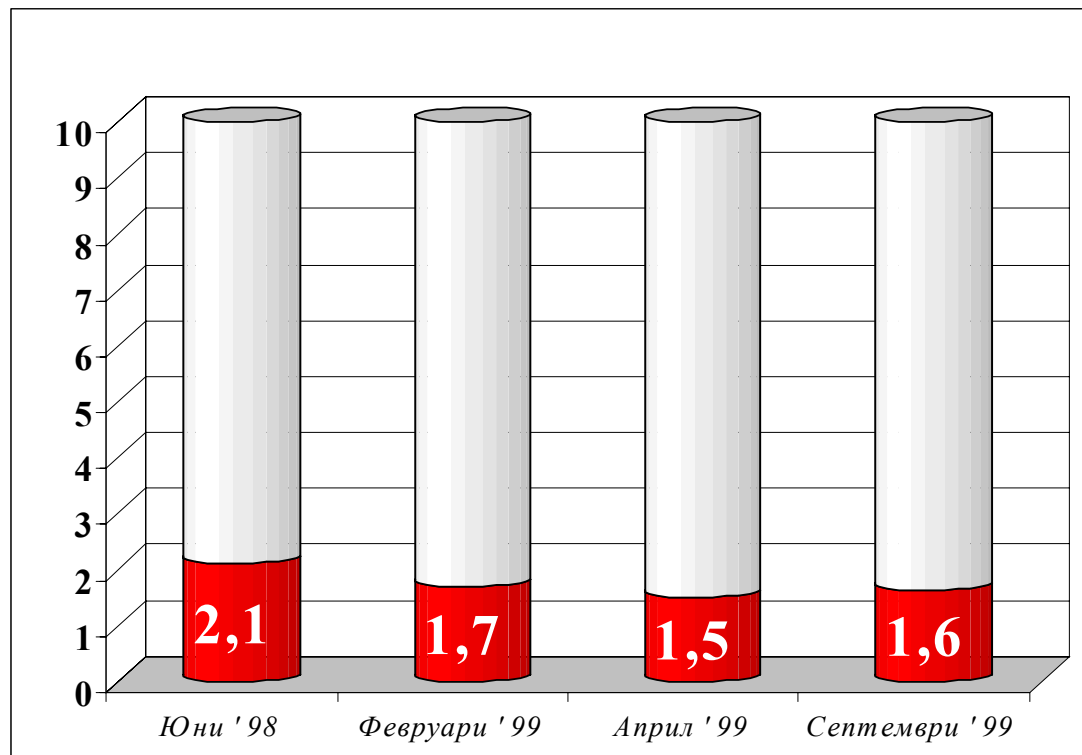
КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

Корупционен натиск

Отразява разпространеността на опитите на служители от обществената сфера да осъществяват пряко или косвено натиск върху гражданите за получаване на пари, подаръци или услуги.

Стойността на индекса на корупционния натиск през септември 1999 г. е **1,6**, което показва, че пряката принуда към корупция остава относително слабо изразена.

ГРАФИКА 3. КОРУПЦИОНЕН НАТИСК

База: N = 1110

Корупционни действия

Данните от последното изследване регистрират един относително висок брой респонденти, посочили митническите и полицейски служители и лекарите като професии, най-често придържащи се към корупционно поведение. Въпреки частичната размяна на местата те запазват местата си в тази класация още от самото начало на изследвания период. Други открояващи се промени се наблюдават в отношението на анкетираните към данъчните служители, които са се придвижили с шест места напред.

В дъното на класацията продължават да бъдат учителите и народните представители.

ТАБЛИЦА 2.”АКО ПРЕЗ ПОСЛЕДНАТА ГОДИНА СЕ Е СЛУЧВАЛО ДА ВИ ПОИСКАТ НЕЩО, ЗА ДА БЪДЕ РЕШЕН ВАШ ПРОБЛЕМ, ТО ВИ БЕ ПОИСКАНО ОТ:”

	Февруари '99	Април '99	Септември '99
	%*	%*	%*
Митнически служител	17,3	27,9	30,7
Полицейски служител	22,3	22,8	25,9
Лекар	26,6	21,5	25,1
Административен служител в съдебната система	15,9	20,4	23,6
Бизнесмен	13,4	12,0	12,8
Общински служител	15,6	11,5	18,0
Съдия	8,6	10,9	11,3
Служител или преподавател в университет	12,4	9,5	16,2
Общински съветник	8,9	8,6	5,7
Прокурор	5,5	7,9	9,5
Следовател	7,4	7,9	6,1
Служител в министерство	5,4	6,7	7,6
Данъчен служител	9,5	6,6	12,1
Учител	3,4	4,8	5,0
Народен представител	2,5	4,8	3,9

**Относителен дял на тези от контактувалите, на които са искали пари, подаръци или услуги.*

Корупционни действия

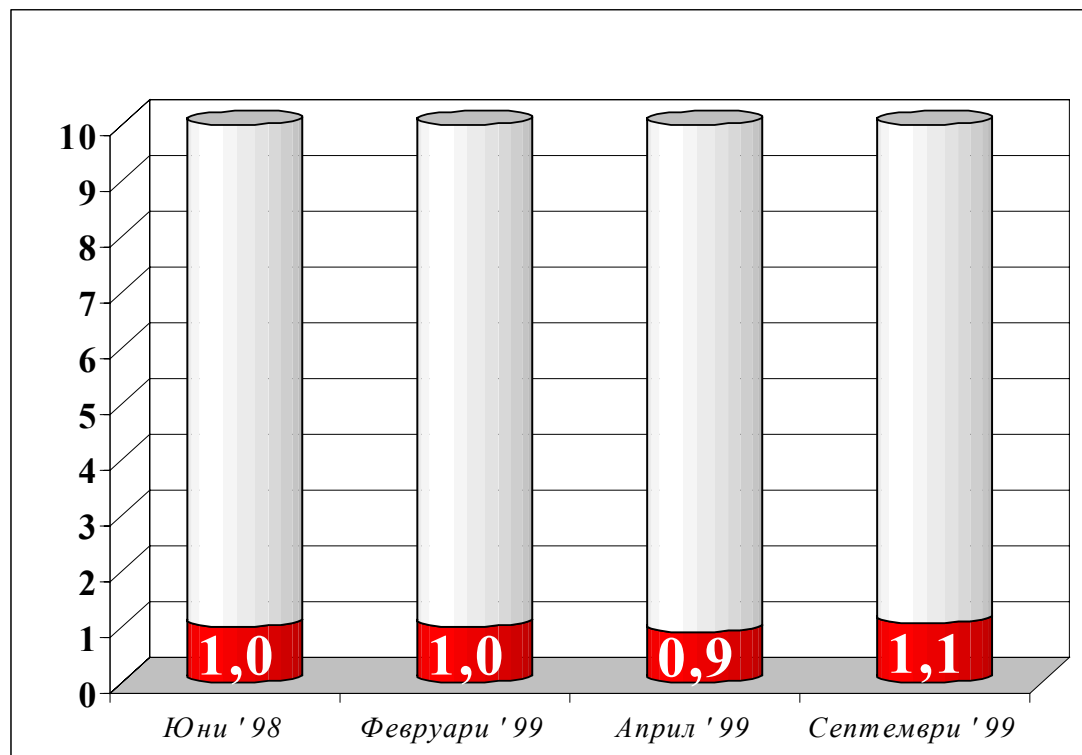
Отразява самооценката /признанието за личното участие на респондентите във форми на корупционно поведение.

През септември 1999 г. индексът на корупционни действия запазва ниската си стойност, като съвсем слабо се отклонява от стойностите си през предходния период. Това до голяма степен затвърждава тенденцията за трайната нагласа на анкетиранияте да не се ангажират с корупционни действия.

Над половината от анкетиранияте категорично са отrekli през последната година да са давали пари и подаръци на служители, с които са контактували.

Стабилните стойности на този индекс показват, че настъпващите промени се отразяват по-скоро върху нагласите и по-малко върху конкретните действия.

ГРАФИКА 4. КОРУПЦИОННИ ДЕЙСТВИЯ

База: N = 1110

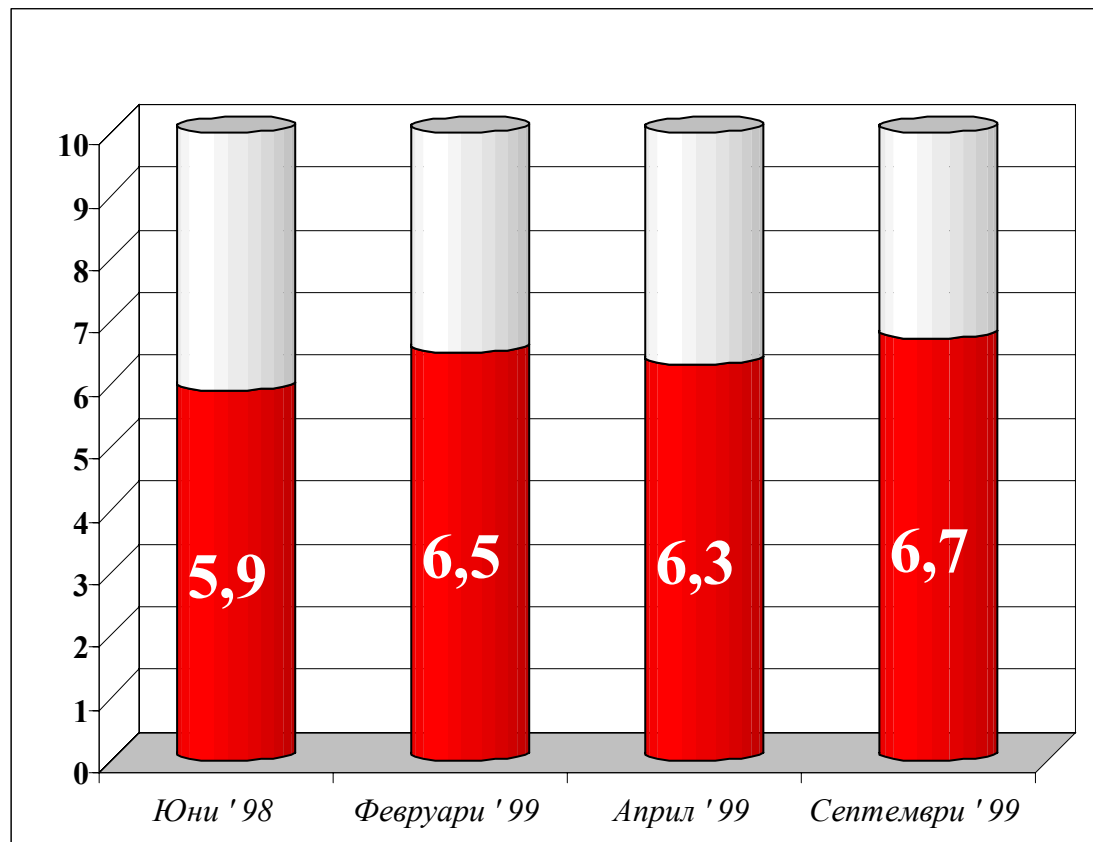
ОЦЕНКИ ЗА РАЗМЕРИТЕ НА КОРУПЦИЯТА

Разпространение на корупцията

Регистрира оценките за степента на разпространеност на корупционните действия сред служителите в обществената сфера.

Стойността на този индекс след последното изследване е най-висока. Въпреки това движението му нагоре не е толкова значително, че да говори за разрастване на корупционните практики. Това практически означава, че корупционното поведение се възприема все по-често като широко разпространена практика.

ГРАФИКА 5. СТЕПЕН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА КОРУПЦИЯТА

База: N = 1110

Разпространение на корупцията

Ангажирането с корупционно поведение е обусловено от ниските доходи, водещи до нисък жизнен стандарт и ниско положение в обществото. От друга страна несъвършенствата в законодателството т.нар. “задни вратички” и “бели места” в системата за контрол правят възможни корупционните действия и благоприятстват тяхното разпространение и понататъшно развитие. Трайната тенденция в оценките на обществеността показва, че причините за разпространение корупция-та са проблеми на прехода, а не са наследени от предишния режим.

ТАБЛИЦА 3. ОСНОВНИ ФАКТОРИ, КОИТО ВЛИЯТ ВЪРХУ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА КОРУПЦИЯТА В СТРАНАТА (%)

	<i>Февруари '99</i>	<i>Април '99</i>	<i>Септември '99</i>
Стремежът към бързо забогатяване на тези, които са на власт	53,5	52,9	54,8
Ниските заплати	51,9	51,5	43,6
Несъвършеното законодателство	41,1	38,8	37,8
Липсата на строг административен контрол	35,2	36,4	33,8
Преплитане на служебните задължения с личните интереси	25,1	25,8	28,3
Неефективността на съдебната система	26,4	19,6	27,5
Моралната криза в периода на преход	19,4	19,4	19,4
Наследените от комунистическото минало проблеми	10,9	6,8	7,4
Особеностите на българската национална култура	5,7	6,9	4,7

Интервюираните са посочвали до три фактора, поради което сборът от процентите надхвърля 100.

База: N= 1110

Разпространение на корупцията

Институционалното разпространение на корупцията не се различава съществено от структурата на професионалните групи (Таблица 4). Изключително високите оценки за степента на разпространение на корупцията в митниците, съдебната система, Агенцията за приватизация, полицията и данъчните служби запазват тенденцията от миналите периоди като при последното изследване се наблюдава известно увеличение. Българската национална банка, армията, Националният статистически институт и президентството запазват доброто си име сред обществеността като средища на традиционно ниска корупция.

ТАБЛИЦА 4. “СПОРЕД ВАС, ДО КАКВА СТЕПЕН Е РАЗПРОСТРАНЕНА КОРУПЦИЯТА В СЛЕДНИТЕ ИНСТИТУЦИИ:”

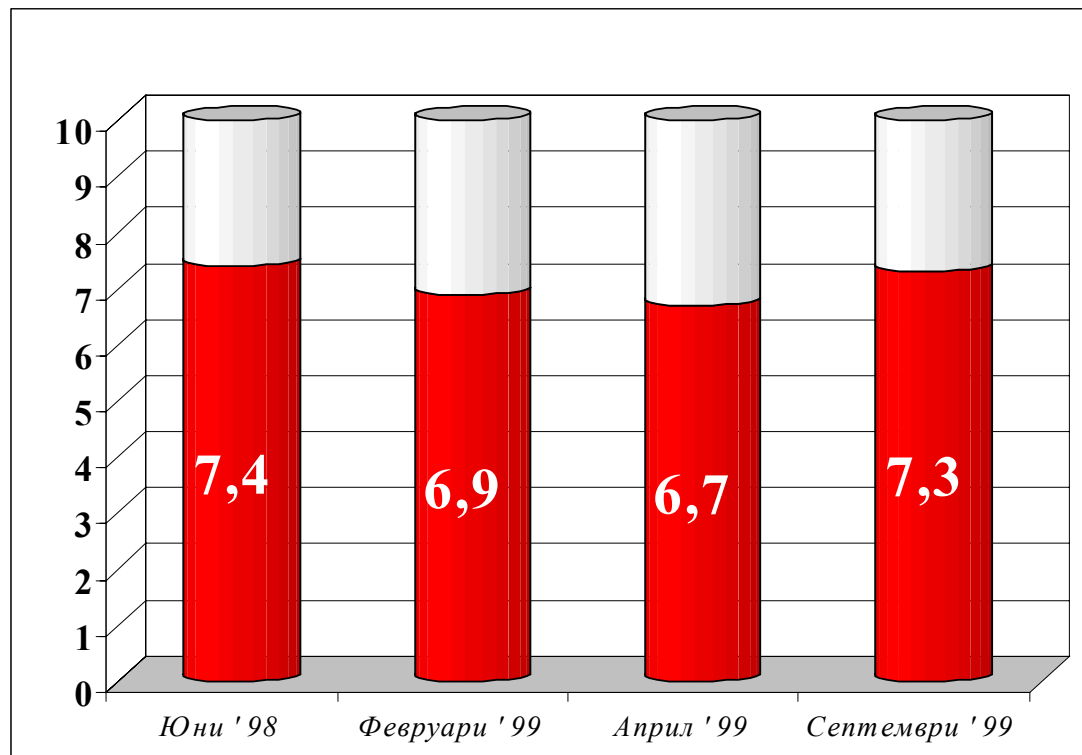
	<i>Април'99</i>	<i>Септември'99</i>
Митници	8,78	9,10
Данъчни служби	7,10	7,98
Съдебна система	7,62	7,88
Агенция по приватизация	7,46	7,86
Полиция	7,16	7,54
Отраслови министерства	6,94	7,40
Агенция за чуждестранна помощ	7,02	7,40
Областни управи	6,90	7,32
Общинска администрация	6,64	7,24
Парламент	6,78	7,16
Правителство	6,58	7,12
Комитет по енергетика	6,40	6,84
Комитет по пощи и далекосъобщения	5,86	6,42
Комисия за защита на конкуренцията	6,14	6,40
Комисия за ценни книжа и фондови борси	6,24	6,28
Сметна палата	5,74	5,86
Българска национална банка	5,34	5,32
Армия	4,88	5,06
Национален статистически институт	4,80	4,54
Президентство	4,46	4,50

Практическа ефикасност на корупцията

Този индекс показва оценките на гражданите за степента на превръщане на корупцията в ефективно средство за решаване на лични проблеми.

И през месец септември 1999 г. индексът продължава да има висока стойност – **7,3**, като увеличението му спрямо предходния период е повече от половин пункт. Това ни дава основание да твърдим, че масовите нагласи, за успешния практически и социален механизъм на корупционното поведение са доминиращи и вероятно ще се променят сравнително бавно.

ГРАФИКА 6. ПРАКТИЧЕСКА ЕФИКАСНОСТ НА КОРУПЦИЯТА

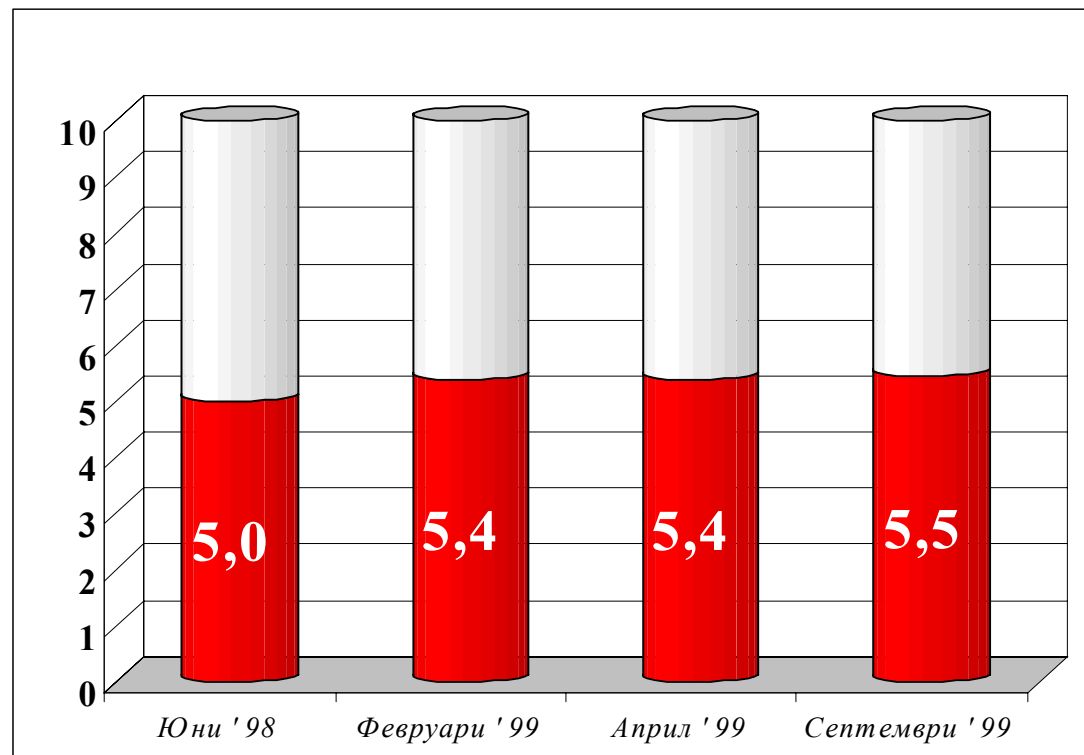
База: N = 1110

ОЧАКВАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА КОРУПЦИЯТА

Отразяват оценките за възможностите (потенциала) на българското общество да се справи с корупцията.

Стойността на индекса за месец септември е най-високата за целия изследван период. Покачването му спрямо средата на 1998 г. е с половин пункт а спрямо предходния само една десета. Това говори, че като цяло песимизмът по отношение справянето с общественото зло “корупция” е стабилен във времето т.е. наблюдава се стабилност на негативните очаквания.

ГРАФИКА 7. КОРУПЦИОННИ ОЧАКВАНИЯ

База: N = 1110

Агенция “Витоша Рисърч” е специализирана в извършването на социални и маркетингови изследвания. Тя възниква като резултат от развитието на социологическата програма на Центъра за изследване на демокрацията, започнала своята дейност през 1989г.

“Витоша Рисърч” е специализирана в провеждане на изследвания в областта на приватизацията, социалната политика, икономическото, политическото и електорално поведение, ценностните ориентации и нагласи на българското население, проучването на общественото мнение, оценка на медийните аудитории и програми, рекламни изследвания и други.

Ул. Лазар Станев № 1
1113 София
Тел.: 971 3000
Факс: 971 2233
Ел.-поща: VR@ONLINE.BG
WWW.ONLINE.BG/VR

